

**Keskkonnaministri määruse
„Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine”**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Keskkonnaministri määrus „Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” on ette valmistatud looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 10 lõike 6 alusel.

Eelnõukohase määrusega arvatakse kaitse alt välja 21 Viljandi maakonnas asuvat looduse üksikobjekti, mis on minetanud oma looduskaitseväärtuse või hävinud. Loodusobjektide kaitse alt väljaarvamisele ja vastavate kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse *LKS* § 13 lõike 1 kohast menetlust.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Marica-Maris Paju (tel 5336 5805, e-post maris.paju@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Eleri Laidma (tel 5304 7558, e-post eleri.laidma@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (tel 5349 4399, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee) ja keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumidevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Piret Palm (tel 626 0730, e-post piret.palm@envir.ee).

Objektide seisundit on hinnanud Jarmo Jaanus (tel 5696 1888, e-post jarmo.jaanus@keskkonnaamet.ee), Aire Holtsmeier, Hille Lapp (tel 510 1507, e-post hille.lapp@keskkonnaamet.ee), Tarmo Männigo, Meelis Suurkask (tel 516 4997, e-post meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee) ja Marica-Maris Paju.

2. Eelnõu sisu, kaitse alt väljaarvamise põhjendus

Määruses käsitletud objektid on kaitse alla võetud nii Eesti Vabariigi algusaastatel kui ka enne taasiseseisvumist asjaomase ametiasutuse otsuse või käskkirjaga. Tulenevalt Ülemnõukogu 23. veebruari 1990. a otsuse „Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtestamine” punktist 4 laieneb alates 15. märtsist 1990. a looduse kaitse ja kasutamise seotud suhetele, mis on tekkinud enne 15. märtsi 1990. a, Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtivus. 9. juulil 1994 jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne selle seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega sätestatud korras uue kaitse-eeskirja rakendamiseni niivõrd, kui võrd need ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Sisuliselt annab sama regulatsiooni ka kehtiva looduskaitseaduse § 91 lõige 1, mille kohaselt enne *LKS* jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni *LKS* alusel uue korra kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni. *LKS* § 13 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel sama seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. *LKS* § 10 lõike 6 kohaselt võtab looduse üksikobjekti kaitse alla keskkonnaminister ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2

tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti keskkonnaminister. Üksikobjektid on kaitse alla võetud eri aegadel eri taseme otsustega, seega tunnistatakse kehtetuks kõik määruses nimetatud kaitse alt väljaarvatavate üksikobjektide kaitse alla võtmist puudutavate otsuste vastavad osad.

Tabel 1. Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused omavalitsuste kaupa. JRO – jätkuvalt riigi omandis olev maa; KeA- Keskkonnaamet.

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1.	Auksi jalakas KLO4000013	Viljandi vald, Välgita küla	Puu on murdunud teadmata ajal. Puu murdumine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud kannul puudub looduskaitseväärus. Objekt asus eramaal.
2.	Auksi kadakas KLO4000184	Viljandi vald, Auksi küla	Eesti põlispuude projekti aruande alusel kuivas puu enne 1998. aastat ja selle asukohta ei ole võimalik fikseerida. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt. Objekt asus eramaal.
3.	Halliste hiietamm KLO4000187	Mulgi vald, Kulla küla	Puu murdus kohaliku elaniku sõnul 2002. aastal. Puu murdumine on fikseeritud Viljandimaa keskkonnateenistuse 11. jaanuari 2007. a aktiga. Säilinud kannul puudub looduskaitseväärus. Samuti on Muinsuskaitseameti seisukoht, et hävinud puud ei ole muinsuskaitselistel põhjendustel otstarbekas kaitsta. Objekt asus eramaal.
4.	Jõesaare kadakas KLO4000706	Põhja-Sakala vald, Paaksima küla	Puu murdus 2017. aasta kevadel. Murdumise fikseeris KeA spetsialist J. Jaanus (juuli 2017). Säilinud tüükal puudub looduskaitseväärus. Objekt asus eramaal.
5.	Kaubi kuusk KLO4000266	Viljandi vald, Eesnurga küla	Puu hävis 1989. aastal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht ei ole looduses tuvastatav.
6.	Koerna künnapuu KLO4000267	Viljandi vald, Kuude küla	Puu on hävinud teadmata ajal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja selle asukoht ei ole looduses tuvastatav.

7.	Kopli künnapuu KLO4000211	Viljandi vald	Eesti põlispuude projekti andmetel oli puu hävinud 1989. aastaks. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht ei ole looduses tuvastatav.
8.	Lolu kadakas KLO4000219	Viljandi vald, Holstre küla	Puu on hävinud teadmata ajal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht ei ole looduses tuvastatav.
9.	Losu kuusk; Kuusk „Hiiekuusk” KLO4000439	Mulgi vald, Räägu küla	Puu murdumine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud tüükal puudub looduskaitseline väärtus. Objekt asus eramaal.
10.	Lõhislehine hõbevaher KLO4000221	Viljandi linn	Puu hävimine on fikseeritud Viljandimaa keskkonnateenistuse 15. märtsi 2007. a ülevaatuse aktiga. Puu kasvas eramaal.
11.	Pirnipuu KLO4000278	Viljandi linn	Puu on hävinud teadmata ajal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht looduses ei ole tuvastatav.
12.	Polli elupuu; Hiidelupuu KLO4000758	Mulgi vald, Polli küla	Puu on murdunud. Puu hävimise fikseeris M. Suurkask 2018. aasta märtsis. Säilinud lamatüvel puudub väärtus kaitsealuse loodusobjektina. Objekt asus eramaal.
13.	Puuri künnapuu KLO4000235	Viljandi vald, Saarepeedi küla	Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a ülevaatuse aktiga. Objekt asus eramaal.
14.	Päidu tamm KLO4000281	Viljandi vald, Kärstna küla	Maaomaniku sõnul hävis puu tormis umbes 20 aastat tagasi (sajandivahetuse paiku). Puu hävimise fikseeris M. Paju 2018. aasta märtsis. Objekt asus eramaal.
15.	Pärsti saar KLO400237	Viljandi vald, Pärsti küla	Puu kuivas 1996. aastal. Puu hävimine on fikseeritud 2017. aastal Pärsti pargi ülevaatuse ajal, mil pargis ei olnud näha ka puu jäänuseid.

			Objekt asus munitsipaalmaal.
16.	Sinialliku seedermand KLO4000382	Viljandi vald, Sinialliku küla	Puu kuivamine ja murdumine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 30. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud tüveosal puudub looduskaitsealine väärtus. Objekt asus eramaal kaitsealuses Loodi looduspargis (KLO1000241).
17.	Tamme künnapuu KLO4000291	Viljandi vald, Välgita küla	Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud tüükal puudub looduskaitsealine väärtus. Objekt asus eramaal.
18.	Upsi kask KLO4000253	Põhja-Sakala vald, Uia küla	Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga. Objekt asus riigimaal.
19.	Vana-Kariste höberemmelgas KLO4000255	Mulgi vald, Vana-kariste küla	Puu murdis 2005. aastal tormis. Puu hävimine on fikseeritud Viljandimaa keskkonnateenistuse 21. novembri 2006. a aktiga. Objekt asus eramaal.
20.	Väike-Kibe pärn KLO4000690	Viljandi vald, Kibeküla küla	Puu murdis 2005. aastal tormis. Säilinud tüükal puudub väärtus kaitsealuse loodusobjektina. Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 30. oktoobri 2009. a aktiga. Objekt asus eramaal.
21.	Kärstna allikas KLO4000216	Viljandi vald, Kärstna küla	Allikas on teadmata ajal suunatud torusse ja muudetud kaevuks, mistõttu puudub sel looduslik esteetiline väärtus ja väärtus kaitsealuse looduse üksikobjektina. Allika/kaevu väljavoolul on mõisaaegne tiik (olemas 1858. a kaardil), mis kuulub kaitsealuse Kärstna mõisapargi koosseisu. Kuna tiigid on kaitstud pargi koosseisus ja allikal puudub eraldiseisva objektina kaitseväärtus, arvatakse see riikliku kaitse alt välja. Objekt asus eramaal ja munitsipaalmaal

			piiril kaitsealuses Kärstna pargis (KLO1200463).
--	--	--	--

Määruses käsitletavaid Viljandi maakonnas asuvaid üksikobjekte on 21, neist üks asus munitsipaalmaal, 15 asusid eraomandis oleval maal, üks asus riigi(metsa)maal, üks objekt asus segamaal ja nelja objekti asukohaandmed puuduvad. Arvutuslikult on kaitse alt välja arvatavaid looduse üksikobjekte ümbritseva piiranguvööndi ulatus kokku 14,63 (19 x 0,77 ha), sinna hulka ei ole arvestatud kahe kaitsealal asunud objekti piiranguvööndi ulatust.

3. Menetluse kirjeldus

Eelnõukohase määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 2018. a käskkirjaga nr algatatud haldusmenetluses.

Keskkonnaministri määruse „Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine“ avalik väljapanek toimus ... 2018 Keskkonnaameti Viljandi kontoris, Mulgi, Põhja-Sakala ja Viljandi Vallavalitsuses ning Viljandi Linnavalitsuses.

Teade avaliku väljapaneku kohta ilmus väljaandes Ametlikud Teadaanded (... .. 2018), üleriigilise levikuga ajalehes Postimees (... .. 2018), maakondliku levikuga ajalehes Sakala (... .. 2018), samuti eelnimetatud kohalike omavalitsuste kodulehel.

Looduskaitseaduse § 9 kohase kaitse alt välja arvamise menetluse käigus saadeti ... kinnisasja omanikule avaliku väljapaneku kohta väljastusteatega kiri, millele oli lisatud määruse eelnõu ja seletuskiri. Määruse eelnõu ja seletuskiri saadeti e-kirjaga Mulgi, Põhja-Sakala ja Viljandi Vallavalitsusele, Viljandi Linnavalitsusele, Maa-ametile, Maanteeametile, Keskkonnainspeksioonile ja riigimaa haldajale Riigimetsa Majandamise Keskusele. Keskkonnaamet tegi kirjas ettepaneku arutada asja ilma avaliku aruteluta. Kiri sisaldas teadet, et vastava ettepanekuta avalikku arutelu ei korraldata, ning kui Keskkonnaamet ei ole tähtaja jooksul vastust saanud, loetakse menetluseosaline eelnõuga nõustunuks.

Maaomanikelt ja kohalikelt omavalitsustelt laekunud märkused ja ettepanekud ning nende arvesse võtmine või arvesse võtmata jätmine on esitatud tabelis 2. Keskkonnaamet on vastanud ettepanekute tegijatele kirjalikult.

Tabel 2. Maaomanikelt laekunud seisukohad vastuseks Keskkonnaameti poolt avalikustamise ja väljapaneku perioodil väljasaadetud kirjadele

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu vastavalt 50% maamaksumäärast. Sellega korrigeeritakse kohalike omavalitsuste eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Kuna määrusega arvatakse nimetatud 21 objekti kaitse alt välja, siis määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist alates hakkavad 19 kinnistu omanikud maamaksu maksma vastavalt üldisele korrale. Kahel objektil, mis asusid kaitsealal, maamaksu suurus objekti kaitse alt väljaarvamisel ei muutu, sest kehtima jääb kaitseala kaitsereežiimist tulenev maamaksu soodustus.

Praegu kehtib maamaksusoodustus ka nende loodusobjektide kohta, mis on hävinud juba aastaid tagasi. Eelnimetatud omavalitsuste eelarvesse lisanduv maamaks on marginaalne ega mõjuta oluliselt valdade tulubaasi.

Määruse jõustumisel puudub mõju loodus- ja elukeskkonnale, kaitstavate liikide ja elupaikade seisund ei muutu, samuti puudub mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse jõustumine ei puuduta rahvusvaheliste kohustuste täitmist ega too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

Vastavalt looduskaitseadusele on üksikobjekti ümber 50 m ulatuses (st 0,77 ha) piiranguvöönd (kui ei ole määratud teisiti), kus kehtivad piirangud maaomanikule ning mitmed tegevused on lubatud vaid üksikobjekti valitseja igakordsel nõusolekul. Kui hävinud või looduskaitsele väärtuse kaotanud loodusobjektid on keskkonnaregistrist kustutatud, väheneb Keskkonnaameti halduskoormus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.